

Ze zag een zwerm deernen, die met Duitschers lachten en dronken.
(Blz. 52.)

Zoo gingen de praatjes rond.

Het was streng verboden niet gecensureerde bladen te verkoopen, maar natuurlijk deed men het toch. En er waren hier mannen, die ze openlijk verkochten. Zoo kwam Gabrielle in bezit van een gazet uit Antwerpen, en haastig ging ze er mee naar huis.

— Goed nieuws ! riep ze tot haar kostvrouw en verloofde.

— Wat dan ?

— Wacht... ik heb een dagblad... een uit Antwerpen.

Koortsachtig ontvouwde ze het, en las :

« Nederlaag der Duitschers aan de Marne. De vijand trekt over de gansche lijn terug, met achterlating van gevangenen, kanonnen en buit. Amiens is ontruimd. Tusschen Soissons en Reims is de vijand terug over de Vesle gevlucht. In Lotharingen zijn de Franschen tot bij Pont-à-Mousson gedrongen. »

Juichend las het meisje het bericht. Het blad meldde ook, dat de Belgen een uitval gedaan hadden in den driehoek Brussel-Antwerpen-Mechelen, en daardoor Duitsche troepen vasthielden, welke dus niet in staat waren hulp in Frankrijk te bieden.

« Ook het IXe korps der Duitschers, dat tusschen Audenaarde en Ruien op marsch naar Frankrijk was, is haastig moeten terugkeeren om de Belgen binnen de Antwerpsche omheining terug te drijven. Zoo bedreigen wij voortdurend den vijand », besloot het bericht.

Gabrielle was overgelukkig. Welk een heerlijke tijding na alles wat ze had bijgewoond en gezien... Dit was de keering na de schijnbare nederlaag, de wraak voor Luik en Namen, Leuven en Aarschot, voor Charleroi en Doornik...

— Nu zal Antwerpen niet belegerd worden, zei haar verloofde. Misschien wordt de oorlog naar den Rijn verplaatst.

— 't Is te zien, hoever de Duitschers zullen terugtrekken !

Gabrielle moest weer de straat op en deelnemen aan de algemeene vreugde der bevolking. Brussel scheen in feest.

En het meisje hoorde allerlei uitroepen :

— Als de Koning aan het einde der week terug in zijn paleis is, moeten we niet verwonderd zijn.

— En onze soldaten, in plaats van die Moffen !

— Wat zullen we ze onthalen, hé ?

— En de Koningin !

— We zullen zelf haar rijtuig trekken !

Zoo rolden de vroolijke gesprekken ; vrienden wenschten elkaar geluk, onbekenden werden kennissen, men keek spottend naar de Duitschers, wier gezicht die uitdrukking van overmoed en trots verloren had...

— Morgen zijn ze allemaal weg !

— Ja, vannacht wordt heel Brussel gekuischt !

Zoo voorspelden de meest optimistischen... En de wildste geruchten liepen van groep tot groep, dat de geallieerden te Doornik en Ath, te Charleroi en Namen waren ; en men geloofde het, zonder zich af te vragen langswaar dan die machtige legers teruggekeerd waren, welke men dagen achter elkaar Zuidwaarts had zien trekken.

Gabrielle hield in dien stortvloed van prachtige geruchten haar hoofd toch vrij koel, maar in haar hart zong de vreugdige hoop. In elk geval was het getij gekeerd.

Ongeduldig verbeidde men den nieuwen morgen, die weer goed nieuws brengen moest. Vol verwachting staken de Brusselaars het hoofd buiten. Helaas, de stad was vol Duitschers. 't Was of ze uit den grond kropen, zoo wemelden ze op alle pleinen, in alle straten.

De bezetter wilde blijkbaar de blijde uitbarsting der bevolking dooden en hing bekendmakingen uit : 210.000 Belgische, Fransche, Engelsche en Russische gevangenen vertoefden in Duitschland. Over Frankrijk geen woord. Maar men begreep, dat al die nieuwe soldaten niet van ginder gevlucht kwamen. Ze waren nog niet in den slag geweest. Ze zagen er kersversch uit en hadden pas Duitschland verlaten.

De meesten zagen er 18 tot 20 jaar uit... Om 3 uur in den namiddag was er défilé op de Kruidtuin- en Antwerpsche laan.

Maarschalk von der Goltz hield op de Rogierplaats een toespraak.

« Soldaten, gij snelt van zege tot zege ! » riep hij. « Ik reken op u, om zulks voort te zetten ».

— Hoch ! Hoch ! donderde het uit duizenden monden.

Maar de verboden bladen meldden, dat de terugtocht der Duitschers voortduurde... Doch weer kwam de twijfel. Waarom dan voerden men steeds meer en meer soldaten naar Brussel ? Met duizenden kwamen ze aan, per trein en te voet. En over de lanen reed zwaar geschut, drie belegeringsstukken, door trakteurs voortgetrokken, drie monsters welke Namen en Maubeuge hadden bedwongen met hun granaten van 850 kilogram.

En angstig vroeg men zich af, of het dan toch voor Antwerpen zou zijn...

Men zag veel marinesoldaten. De voornaamste hotels zaten vol opper-officieren.

Was het 't beleg van Antwerpen ?

Gabrielle Petit wilde zekerheid hebben... Ze begaf zich naar Vilvoorden, waagde zich even op den weg van Eppenheim. Vol walging keerde ze terug. Ze zag een zwerm deernen, gemeene meiden en vrouwen, die met Duitschers lachten en dronken.

— Een schande, hé, zei een burger. Crapuul uit Brussel en de omstreken, en weet ge waarvoor ze vriendschap sluiten ?... om mee te mogen gaan naar Mechelen en daar in de huizen te stelen. Mechelen is bijna geheel leeg. Onze soldaten zitten te Waalhem en de bevolking is gevlucht. Ge moet dat hier zien in den nacht, tegen den morgen. Al dat crapuul komt dan met gestolen kleeren, eten, wijn en meubels af. Er wordt hier handel gedreven, gekonkeld en gedronken ! En dat zijn Belgen !

— Antwerpen wordt zeker belegerd ? vroeg Gabrielle.

— Ja, ze zullen er aan beginnen. Ze leggen troepen en zetten kanonnen van Londerzeel, over Eppenheim, Elewynt naar Campenhout, dus in een halven cirkel. En soldaten dat er komen !

Gabrielle ging wat somber naar huis terug. Ja, aan de Marne waren de Duitschers teruggeslagen, maar ze hadden nieuwe stellingen ingenomen en handhaafden zich daar.

En moesten ze nu Antwerpen nemen, dan lag gansch België onder hun klauw.

— O, konden we vertrekken, nu is er nog kans ! dacht het meisje.

Maar ze moest geduld oefenen. Haar verloofde was nog niet in staat een verre, moeizame reis te doen...

Op den terugweg ontmoette Gabrielle een kennis.

— Flora ! groette ze.

't Was een meisje dat ze meermalen in een vroeger werkhuis had ontmoet.

Flora bloosde als verlegen, toen ze Gabrielle Petit herkende.

— Tiens, gij hier ook, stamelde ze.

— Ja, ik moest even te Vilvoorden zijn... Waar gaat gij heen ?

— Ook naar ginder...

Plots schrok Gabrielle. Ze zag aan den hals van Flora een juweel, een fijn-gouden snoer met medaljon.

En dadelijk dacht ze aan de bende deernen, die met Duitschers in de kroegen dronken en brasten.

— Flora, gaat gij naar de Duitschers ? vroeg ze eensklaps.

— En wat gaat u dat aan ? riep de andere nijdig.

— 't Is dus waar !

— Hoe weet gij dat ?

— Ik zie het...

En Gabrielle wees naar het snoer.

— Dat heb ik gekocht, beweerde Flora.

— Zoo'n duur stuk ?...

— Ge hebt er geen zaken mee !

— Dat komt uit een geplunderd huis. Misschien van Mechelen... of Sempst... of Eppeghem ! Bah, hoe ge u verlaagt !

— 't Is oorlog...

— Ja, 't is oorlog, en onze broederen strijden voor ons, ginds over Mechelen...

— Voor de Engelschen...

— Ik ken dien praat... dien laster. Gij babbelt een Duitsch soldaat na. O, Flora, gij zijt toch van treffelijke familie, ge zijt geen slodder uit een berucht straatje... Gij hebt u laten misleiden. Kom mee met mij !

— Naar Brussel... en daar armoe lijden, want dat zal gebeuren.

— Armoe in eer is geen schande. En eens wordt het vaderland weer vrij.

Flora lachte spottend.

— Al dwaze klap ! riep ze. De Duitschers worden meester. Ze gaan nu Antwerpen nemen.

— Hoe weet gij dat ?

— Ja, ik weet het...

— Van de Duitschers ?

— Welnu, ja, van de Duitschers... En wat dan ? Dan zijn ze heelmaal meester.

— Dat zal van ons afhangen. Flora, gij zijt misleid, misschien door vriendinnen... Toe, keer terug... ik zal aan niemand wat zeggen. Gij kunt bij mij wonen... We zullen werk zoeken...

— Werk zoeken gelijk vroeger en armoe lijden ? Dank u, Gabriëlle ! Wij waren veroordeeld om altijd arm te blijven. Nu is er kans rijk te worden en ik zal de gelegenheid gebruiken. Ge ziet, dat ik oprecht ben...

— Uw eigen landgenooten bestelen !

— Ze hebben ons ook bestolen.

— Wie, die arme lieden, welke uit hun huis zijn moeten vluchten ?

— Wij werden altijd uitgebuit ! 't Is nu onze toer. En wat ik niet neem, pakt een ander.

— En daarvoor moet ge met Duitschers lachen, zingen en dansen. En erger nog ! O, Flora, met de moordenaars en brandstichters van Leuven en Aarschot, met de mannen die op onze broederen schieten.

— Er zijn daar heel brave jongens onder !

— Maar, Flora, wat is er toch in uw hoofd omgegaan ? Hoe zijt gij zoo verdoold ? Toe, kom mee met mij !

— Merci, merci ! Blijf gij maar braaf... ik weet een beteren weg.

Al die rijke menschen kunnen nu gemakkelijk vaderlandsliefde toonen, zij hebben nooit de miserie gekend... Nu is het onze tijd ! En ge moogt mij verachten... ik lach daarmee...

Flora werd nog brutaler.

— Ja, ik ga naar mijn Heinrich, een matroos, een schoonen, knap-pen jongen. Hij geeft mij van alles, goud en zilver... en we drinken wijn en hebben plezier.

— En uw eer, Flora ?

— Eer, eer ! Een Duitsche man of een Belgische, is dat niet gelijk ? Saluut, ik ga naar mijn Heinrich...

— O, schaam u, schaam u ! riep Gabrielle, met tranen van woede in de oogen. Hoe laf en gemeen...

— Ja, ga gij maar voor uw vaderland bidden. Ik weet het beter... En Flora ging verder.

— Hoe is 't mogelijk, ja, hoe is 't mogelijk ? zei Gabrielle. Zoo laag vallen... En zij was toch altijd fatsoenlijk. Of heb ik mij toen ook vergist ?

Het meisje vermoedde niet, dat Flora nog, in gansch andere omstandigheden, haar weg zou kruisen... Droevig gestemd kwam ze te Brussel terug.

De stad was vol militaire beweging, maar ook vol dwaze geruchten : de Franschen te Doornik en Ath ; de statie van **Bergen stond** in brand. De kroonprins was gevangen genomen. Twintig duizend Engelschen waren te Zeebrugge geland. Een Duitsch officier, die door een Belgische verpleegster zeer goed verzorgd was geworden, had uit dankbaarheid tot haar gezegd, dat ze Brussel moest verlaten, daar de kommandantur beslist had de stad te vernielen. Alle stations, het koninklijk paleis, het gerechtshof, de kongreskolom, het stadhuis, alles was ondermijnd. Eén vonk en de boel vloog de lucht in. De Belgische Koningin was doodziek...

En velen geloofden dien onzin.

Dan vernam men, dat burgemeester Max aangehouden en naar Duitschland gevoerd was. De haat laaide op...

Treinen vol gewonden reden voortdurend voorbij. Het Belgisch Rood-Kruis mocht geen gekwetsten meer verplegen. De militaire gouverneur, baron von Luttwitz, gebood Belgen en Duitschers naar de Duitsche lazaretten te brengen, Kroonlaan, Akademiépaleis, hospitaal van Schaarbeek en Boudewijnkazerne... Belgische verminkten, die niet meer in staat waren te strijden, zouden niet gevangen genomen worden.

Gabrielle Petit las die bekendmaking ook.

— Maar de mijne kan nog wel strijden en toch zult gij hem niet gevangen nemen ! zwoer ze bij zichzelf. Een meisje dat haar land bemint en haar plicht wil doen, is sterker dan baron von Luttwitz...

Nog altijd liepen geruchten rond, tot men eensklaps de zware kanonnen hoorde... Hun geweldige stem deed Brussel daveren. En nu wist men, wat er gebeurde : Antwerpen, de laatste veste, werd belegerd.

En Gabrielle bad ontroerd, dat ze nog den tijd zou hebben, om haar verloofde terug te voeren naar het Belgisch leger...

Maar zou de rol van dat leger niet eindigen aan de Schelde ? ... En het meisje dacht aan Maubeuge.

— Neen, neen ! zei ze. Recht is machtiger dan geweld. Ik wil niet wankelmoedig worden.

IX.

Gabrielle Petit las een bericht van maarschalk von der Goltz. Deze meldde, dat de Belgische regeering de lichting van 1914 had opgeroepen, maar hij uitdrukkelijk verbood aan dat bevel gehoor te geven. Wie aangetroffen werd met een oproepingsorder of een medaille, zou als krijgsgevangene behandeld worden.

Strenger en strenger dus werd er gelet op het wegsluipen naar het leger.

— En toch zullen wij er komen ! mompelde het meisje.

Ze zag jongelingen, die het papier lazen ; ze wist dat anderen, en velen van gegoede, voorname families, zich in allerlei liefdadigheidswerken nestelden, om aan hun houding een vaderlandsche tint te geven.

Maar voor Gabrielle was zulks niet echt. Zij kende voor jonge lieden slechts één plicht : het wapen...

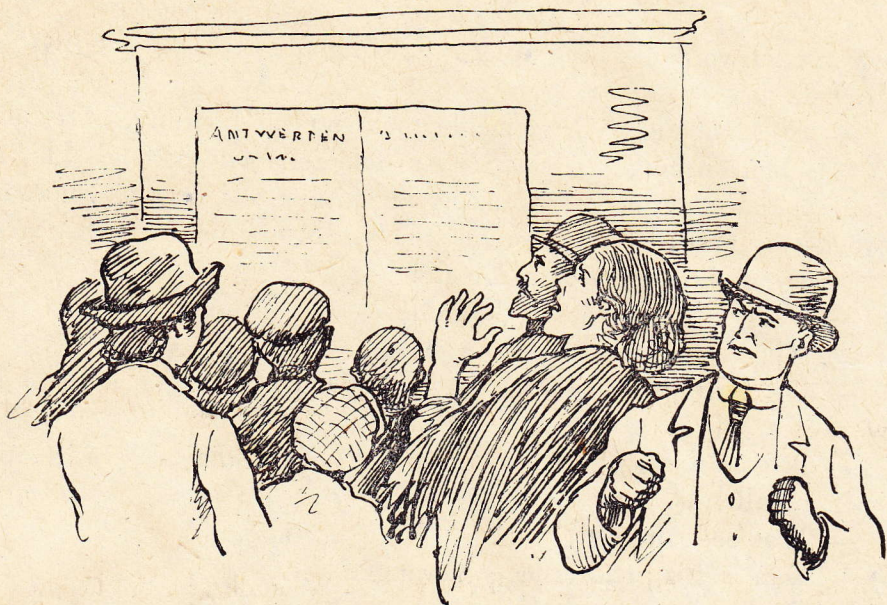
Dichtbij streden de anderen, want heftig woedde de kamp om Antwerpen.

Men vertelde, dat de Duitschers nederlaag op nederlaag leden, dat duizenden hun graf hadden gevonden in de Nethe ; dat hun munitie slecht was en in de voorsteden van Antwerpen zelfs geen kei uit de straten kon woelen.

En plots, te midden van dat optimisme, op 10 October, het geweldig nieuws : « Antwerpen gevallen ».

Gabrielle las het nieuws aan de Beurs. Ze verbleekte... Anderen rond haar waren ook ontroerd.

— Het is niet waar, het is niet waar ! gilde een vrouw en stortte neer, door een zenuwcrisis getroffen.

Men droeg haar een koffiehuis binnen.

— Neen, 't kan niet waar zijn!

— 't Is een gewone leugen om ons te treiteren...

Zoo klonk het; maar anderen zwegen en in hun blik las men den angst, dat het wel waar zou zijn. Ze dachten aan Luik en Namen...

En Gabrielle twijfelde in 't geheel niet. Antwerpen was de herhaling van Maubeuge.

't Was of er eensklaps rouw over de stad daalde. Groepjes bleven staan en men bezag elkaar triestig en schudde 't hoofd.

Antwerpen gevallen; de sterke, de laatste vesting van ons leger!
En gansch het land nu onder den hiel van den vijand!

Men had zoo gehoopt, dat Antwerpen het zou uithouden, dat de zegevierende legers uit Frankrijk het kwamen ontzetten...

Treurig ging Gabrielle naar huis. De vlucht zou moeilijker worden. Haar verloofde zag dadelijk, dat ze slecht nieuws bracht.

— Wat is er? vroeg hij.

Het meisje barstte in tranen uit.

— Antwerpen is gevallen! riep ze met een snik.

— Onmogelijk!

— O, twijfel maar niet...

— Hoe weet ge het? Van de Moffen?

Gabrielle knikte.

— Maar ze liegen, ze liegen, zeg ik! Zoo gauw kan Antwerpen

niet veroverd worden. Hun papier is gewillig. Ze drukken er op wat ze wenschen.

— En Maubeuge? O, ge ziet het ook aan hun houding... De Duitschers lachen en zingen, de officieren bekijken ons spottend. Ha, ze leeren ons den haat, zooals ze daar grijnzen met ons ongeluk! hernam het meisje op heftigen toon. Nu zal onze vlucht nog moeilijker worden, maar we gaan toch, ja, we gaan toch!

— Naar 't leger? Maar, Gabrielle...

De jonge man aarzelde even.

— Of durft ge niet? Zeg het maar! Durft ge niet? Dan ga ik alleen!

— Ik ga waar gij gaat! Maar zal het nog noodig zijn? Als Antwerpen gevallen is...

— Wat bedoelt ge?

— Dan is ons geheele leger gevangen!

— O, zeg dat niet, zeg dat niet... het zou te vreeselijk zijn! kreet het meisje angstig.

— Dan is het ingesloten geweest...

— Maar het is misschien ontsnapt... Neen, zeg dat niet, ons leger gevangen, vernietigd. God zou het niet toelaten. Dan overwint het onrecht!

Maar Gabrielle zag dat visioen van Maubeuge, den uittocht van het Fransch garnizoen, van dien eindeloozen stroom bedwongen strijders, welke hun geweer op den stapel wierpen, velen onder tranen van machteloze woede.

En nu ook het Belgisch? Gabrielle kon en wilde het niet gelooven. Maar ze had geen rust. De angst joeg haar de straat op, begeerig naar meer nieuws, naar nadere bijzonderheden, vooral naar het antwoord op die eene, ontzettende vraag, of het Belgisch leger ontsnapt was.

Zij mengde zich onder de menigte, die al even onkundig was als zij. Ze zocht naar een verboden dagblad. Ze snakte er naar en richtte zich naar de Beurs. Eindelijk kon ze de hand leggen op een gazet. Ze gunde zich den tijd niet naar huis te gaan, om te lezen, maar sloop een herberg binnen. En daar in een hoekje, doorliep ze het blad.

Blijde ontroering greep haar aan... Wat las ze?... « Al de forten houden stand. De Duitschers lijden zware verliezen... »

Ze keek naar den datum... O, grievende teleurstelling... Twee dagen oud! Maar toch, als toen nog alle forten stand hielden, hoe kon een dag later Antwerpen dan gevallen zijn?

— De gewone leugens, mompelde het meisje nijdig. Luik hield

immers ook nog stand, toen het reeds lang gevallen was. Worden wij dan nooit wijzer?

Een ander bericht trof haar. 't Was een aankondiging van het bombardement en een aanduiding om de veste te verlaten, Noordwaarts naar Holland.

Daar hadt ge 't dus, de voorbereiding tot den genadeslag. Och, neen, ze moest niet twifelen. De Duitschers hadden de waarheid gemeld. Ze waren meester te Antwerpen.

Maar 't leger?

Als een onrustige ziel dwaalde Gabrielle weer de straat op.

En ze overwon haar afkeer voor de Duitsche bladen, en kocht er een... Ze doorliep het nieuws over Antwerpen... Toen rees een jubel in haar hart.

Men sprak wel van talrijke gevangenen, maar zulks diende om de pil te vergulden, de bittere pil, dat het Belgisch leger ontsnapt was naar het Westen...

Vlug ging Gabrielle naar huis.

— Ontvlucht! riep ze, de kamer van haar patient binnentredend.

— Zijt ge dan achtervolgd geworden? O, ge zijt veel te onvoorzichtig, bekeef haar de soldaat.

— Maar, neen, ik niet... ons leger... het is ontsnapt naar het Westen. Het staat hier in dit Moffenblad, dus zal het zeker waar zijn!

— O, wat een geluk!

— En wij gaan er heen! Hoe, ik weet het nog niet, maar wij gaan er heen! We zullen den weg zoeken!

En het nieuws der ontsnapping van ons leger werd bevestigd, al hadden 30.000 man zich in Holland moeten laten interneeren. De Duitschers hielden hun intocht in een ledige stad. Zoowel de bevolking als het garnizoen waren heen.

Toch heerschte nog veel onzekerheid. Waar was ons leger dan?

Men hoorde dat er bij Gent gevochten werd, en nieuwe hoop rees. Men zei, dat er Franschen te Gent waren, doch voegde er niet bij, dat het slechts een handvol fusiliers-mariniers waren, vol goeden wil en dapper genoeg, maar niet in staat, den machtigen grijzen vloed tegen te houden.

En dan de tijding, dat de vijand ook Gent had bezet!

Een vloed van geruchten deed weer de ronde. Men deelde zelfs getypte papieren uit en Gabrielle bemachtigde er een en las het haar verloofde voor:

« Gevechten worden geleverd in de straten van Rijsel en Tour-

coing, en ook bij Fumay, Givet, Hastière, wat op een terugtocht van de Duitschers wijst. De voorhoede van den vijand is te Charleroi aangekomen. De Fransche staf is te Valenciennes gevestigd. Men verzekert, dat te Namen, Dinant, Luik en Verviers het volgend bericht uithangt : « Het zegevierend Duitsch leger gaat in Duitschland overwinteren en zal dus door deze stad terugkeeren. De bevolking wordt verzocht zich van alle betoogingen te onthouden ». Te Beersel hangt dit bericht : « Daar de cholera te Parijs uitgebroken is, keeren de Duitsche troepen naar hun land terug. Bij de minste vijandige betooging wordt de gemeente in brand gestoken. »

Dat las Gabriëlle voor, maar zij schudde het hoofd.

— Al leugens ! zei ze. Onnoozel, wie dat gelooft. Wij moeten wachten op nieuws. Ha, waar zou ons leger zijn ?

Duizenden vroegen het... Den 18ⁿ werden te Brussel twee nummers van de « Times » verkocht, een voor 200 en 't tweede voor 270 frank... Maar 't waren exemplaren van den 14ⁿ.

Wachten maar...

En eindelijk had men zekerheid en laaide weer de hoop op : 't Belgisch leger hield stand aan den IJzer, ginds in 't verre Westelijke hoekje van 't land...

— Maar we kunnen er nooit meer komen, zei Gabriëlle's verloofde.

— En ik zeg u, dat we moeten ! antwoordde het meisje. We zullen den weg zoeken...

— Maar hoe ? Het Duitsch leger zal ons altijd van 't onze scheiden...

— We zullen den weg zoeken en als 't moet, door het Duitsche leger heen. Ik heb het reeds tweemaal gekruist ! Nog wat geduld, en ge zijt sterk genoeg !

X.

't Was December geworden. De korte dag neigde ten einde. In een buitenherberg van Bouchaute zat een klein gezelschap, dat fluisterend onder elkaar sprak. Ieders gelaat verried spanning.

Van den einder klonk gedommel. 't Was 't kanon van den IJzer. Soms bulderde het, zoodat hier nabij de grens de ramen rinkelden en de muren zuchtten... Maar de meeste dagen was het een gerommel als van een verwijderd onweer. Er heerschte immers rust aan 't front. De

winter had de krigsbedrijven geschorst. Duitschers en Belgen lagen tegenover elkaar, gescheiden door de kleine Vlaamsche rivier, welker naam plots over de gansche wereld bekend was geworden. Wat nu een wonder scheen, was toch gebeurd. Een afgemat, oververmoeid, zwak legertje had het machtig heir van den Duitschen keizer den weg naar Frankrijk afgesloten. Toen het van uitputting niet meer kon, riep het de zee ter hulp en het water keerde Europa's lot, daar tusschen Nieuwpoort en Diksmuide.

Een jongeling en een meisje scheidden zich even van het gezelschap en gingen naar buiten. De ruimte daarbinnen was hun zoo eng. De tabaksrook en de bierwalmen beklemden hun borst. De frissche lucht was hun een verkwikking.

— Nu zijn we nabij de grens, zei Gabrielle Petit, want zij was het, die hier met haar verloofde op en neer wandelde. Eindelijk, hernam ze met een zucht.

O, ze had haar geduld moeten oefenen, ginds te Brussel. De wonde genas zoo traag, de krachten keerden langzaam terug en haar vriend moest toch volkomen hersteld zijn, om den langen tocht te aanvaarden.

't Nieuws van den IJzer lekte door... Gabrielle wist het een der

eersten, want, om den kost te verdienen voor haar en haar verloofde, had ze eenige weken gazetten verkocht. Geen Duitsche « Zeitungen » echter en geen gecensureerde Belgische bladen, welke ook reeds uitkwamen ; nieuwe, want de gansche Brusselsche pers had dadelijk besloten te staken, zoolang de vreemdeling heerschte.

Gabrielle maakte kennis met iemand, die van uit Nederland verboden kranten ontving, Hollandsche, als « De Telegraaf », Engelsche en Fransche. En zij sloot zich aan bij het uitgebreid organisme, dat van uit Vlissingen de zoo begeerde nieuwsbladen tot zelfs diep in Wallonië en Noord-Frankrijk verspreidde, al stonden er strenge straffen op. En 't was Gabrielle een voldoening geweest, tegen den vijand in te kunnen gaan, in afwachting van een gewichtiger taak.

Zoo vernam ze dus, hoe de strijd aan den IJzer verliep. En met vreugde zag ze dan den weg, om het leger te bereiken : langs Holland, Engeland en Frankrijk. Een krantensmokkelaar gaf haar nadere aanduidingen : van Gent moest ze naar Bouchaute trekken en in een herberg kon men daar een gids aantreffen ; deze bracht de vluchtelingen dwars door het veld naar Hollandsch gebied, in den nacht natuurlijk, en in de herberg van den burgemeester van Filippine, een vriend der Belgen, kon men veilig den dageraad afwachten.

En zoo kwam de groote dag van 't vertrek. Gabrielle nam slechts afscheid van haar zuster en de kostvrouw, want voorzichtigheid was geboden. Reeds wemelde het van Duitsche agenten te Brussel en ze vonden Belgen als medewerkers.

't Was streng verboden zonder pas het land te verlaten. Eerst had de bezetter de menschen wat laten heen en weer loopen tusschen Brussel, Antwerpen en Nederland, maar dit duurde net zoo lang tot de vijand het volk binnen de kooi had... En toen maakte hij van België een gevangenis.

Nog ging het vrij gemakkelijk echter den bezetter te verschalken ; weldra zou deze een helsche barricade oprichten langs de Noordgrens van ons land, zooals we naderhand zullen vernemen.

De reis was voor Gabrielle zonder buitengewone voorvallen, maar als het meisje alles overdacht van Augustus af, mocht ze waarlijk met een zucht van verlichting zeggen :

— Eindelijk !

— Hoor, het kanon, mompelde haar verloofde. 't Is zoo dichtbij en wij moeten een groote reis doen om het front te bereiken.

— Och, eenmaal over de grens, gaat het vlugger.

— Als we er maar over komen...

— Niet mismoeedig zijn ! We moeten er over...

— Maar we kunnen ontdekt worden door de schildwachten...

— Niet 't slechtste denken... Altijd uw deel voor oogen houden met den vasten wil het te bereiken... Hoor het kanon... Daar zijn onze broederen, daar moeten wij ook komen, gij als soldaat, ik als verpleegster, samen in dienst voor ons vaderland. Ge kent onze afspraak van in 't begin van den oorlog : pas na onzen vollen plicht vervuld te hebben, huwen we. En God zal ons dan zegenen.

— Ja, Gabrielle...

Het meisje staarde haar land in... Hier en daar blonken lichtjes.

— Arm België, mompelde ze. De duisternis verbergt zooveel leed... Verdrukt worden is erg...

Ze dacht aan de drama's die ze bijgewoond had in het land van Charleroi, aan de vermoorde vrouw in de Samber, het eenzame graf, aan Berthe... en haar gestorven moeder, aan Farciennes, aan de gefusilleerden, aan Tamines.

Na Antwerpen's val was ze verscheidene malen naar Mechelen gegaan. Ze zag Sempst, Eppeghem, Hofstade, Elewyte, al die ruïnen, waar geruïneerde lieden in het puin naar iets van hun have zochten, maar niets vonden.

En ook daar hoorde ze van gruwelen. De pastoor van Verbrande Brug werd gevangen genomen met 28 burgers en in een zaal opgesloten. Hij moest uren lang met de armen in de hoogte staan, en als hij van vermoeidheid neerzank, dwongen de woestelingen hem met kolfslagen en bajonetsteken weer dezelfde houding aan te nemen. Burgers moesten hem in 't gelaat spuwen. De soldaten verscheurden zijn brevier en wierpen hem de stukken in 't gezicht. Men sloeg en stompte hem, martelde den weerlooze, tot hij bewusteloos ten gronde stortte. Vervolgens haalden de beulen een emmer water en gooiden dezen over hem uit. De geestelijke gaf weer teekenen van leven ; toen schoten de onmenschen hem dood.

In « 't Rubenspenseel », een herberg buiten Eppeghem, zaten burgers in een kelder. Soldaten joegen ze er uit. De vrouwen moesten toezien, toen men vier mannen als dieren neerschoot. Te Elewyte moesten twee jongelingen een graf delven ; het was 't hunne. Toen de kuil daar gereed was, fusilleerde men hen aan den rand. En de vader van een dier ongelukkigen moest daar getuige van zijn. Elf inwoners van het dorp werden afgemaakt. De kerk diende als gevangenis... Te Hofstade werd een jongeling gegrepen, op 't oogenblik dat hij een oude vrouw voor de fluitende kogels in een kelder hielp, waar reeds veel dorpelingen

angstig vertoefden. Deze hoorden een vreeselijken kreet. De onmenschen hadden den jonkman de polsen afgesneden en hem verder met

de bajonet doorboord. Een ander burger werd in de vlammen van zijn brandend huis geslingerd...

Ha, als een beek van martelaarsbloed golfde om de Antwerpsche omheining heen, van Aarschot op Leuven, dan langs Tildonk en Meerbeek naar Hofstade, Eppenheim, Kappellen-op-den-Bosch, Dendermonde. En overal klonk die vreeselijke aanklacht van moord, van folteringen, van afbeulen, oogen uitsteken, kerven met de bajonet, fusilleeren. Zelfs te Brussel waren er velen, die deze verhalen overdreven noemden.

Maar Gabrielle Petit wist dat het waar was, ja, hoe afschuwelijk ook, alles waar was! En de schamele kruisjes stonden er als de stille getuigen... en ze had vrouwen en meisjes ontmoet, met oogen die van 't vele weenen geen tranen meer hadden, doch haar zoo in-droevig aanblikten, dat haar ziele trilde van deernis...

En 't was of ze nu, hier bij de grens, die bleeke gezichten zag, verdoken in een zwarten hoofddoek, de kleederdracht van Brabant in rouwende families...

En zoo was die ondwingbare wil gestaald, om het land te helpen bevrijden, al was ze een meisje. Alles had ze er voor veil, ook haar leven...

— Arm België! mompelde ze.

— Waar denkt ge aan? vroeg haar verloofde.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN